

Kmetijske skušnje.

(Če se krompirju perje ali krompirjevec poréše), je pridelk po skušnjah dr. Hlubek-a toliko manjši, kolikor bolj zgodaj se je to storilo. Na 30. verstah se je pridelalo 219 funtov krompirja, kterimu je bil krompirjevec 2. augusta požet, — na ravno tolikšnih verstah se ga je pridelalo 242 funtov, kterimu se je pa perje se le 18. augusta odrezalo; kjer se je krompirjevec pustil, se ga je na ravno tolikšnim zemljišu pridelalo 356 funtov.

Je krompir gnjil in se mu je perje po tem odrezalo, ko je že odcvetel, sta bila od 100 komaj 2 bolna, — se mu je ob času cvetja porezalo, je bilo bolnih od 8 od 100, — če se mu pa perje ni porezalo, je bilo med sto 10 bolnih; — tedaj bolnemu perje odrezati pomanjša gnjilino.

Novi kazenski zakonik.

(Konec.)

Pod francosko vlado so v naših krajih (nekdanje ilirske dežele francoskega cesarstva) francoske postave moč dobile; po dokončani vojski pa je bil sopet avstrijski kazenski zakonik leta 1803 vpeljan, ki je na Krajskem, Koroškem, Primorskem in v Teržaškem mestu po visjim dvornim dekretu 20. sept. 1814, na Istrijskem in v Reki pa s patentom 24. aprila 1815 veljavnost zadobil.

Kazenski zakonik leta 1803 je v bistvenih rečeh popravljen; natančnejši in skerbnejši razloči hudodelstva in teške policijske prestopke, ojšrost poprejšnih postav je olajšana; odvzetje premoženja je čisto odpravljeno, in pri policijskih prestopkih je tudi redno preiskovanje in ravnanje predpisano; — sčasoma je pa vendar treba bilo zavolj spremembe okoljšin in v posebnih primerlejih novih razlag in mnogih pristavkov. Število novih, dvomljive postave semtertje razjasnujočih ali razširjajočih ukazov je malo po malo tako naraslo, da je pregled vsih že težaven postal, in da se lahko pozabiti dajo, ako se v red ne spravijo.

Hudodelstva so ostale v oblastnosti (pristojnosti) sodnij, policijski prestopki pa politiških uradov; tudi obravnavanje je ostalo po preiskavnim ravnilu (inquisitorisches Verfahren) in v vsem skrivno. Cela preiskava je le pismena bila, in sodniki so samo po aktih in po predpisanim dokaznim pravilu sodili. Preiskavni sodnik je bil tožnik, zagovornik in clo tudi sodnik obdolženca; preiskava pa je mnogokrat posebno v bolj obširnih primerlejih več let terpela.

Pravoslavci in učeni možje so tedaj vidili, da ta postava, posebno red ravnanja ni sedanjim časom primerna, in da je poprava kazenske pravde silno potrebna — pa se le dogodbe leta 1848 so vlado napotile skerbnejši na popolno preuredbo postav, posebno pa kazenske pravde, misliti. V izpeljavo osnovanih pravil javnosti in ustnosti, zatožne pravde in porot je bil začasni red preiskovanja in obravnanja izdelan, in že s patentom 17. januarja 1850 razglašen, po katerem je s prvim juliam 1850 drugi odloček prvega, in drugi odloček drugega dela kazenskega zakonika od leta 1803 (ti obsežejo poprejšno sodno preiskavo in obravnavo hudodel in teških politiških prestopkov) z vsimi njima pozneje dodanimi ukazi, svojo moč zgubil in nov začasen red kazenske pravde veljavnost zadobil. Tudi je bilo ukazano, da se imajo kaznjive djanja po njih pristojnosti v hudo-

delstva, pregreške in prestopke razdeliti in tako imenovati.

Cesarski patent 31. grudna 1851 je porote (sodnje prisežnih mož) overgel in javnost ali očitnost obravnav omejil in tudi naznanil, da bode kazenska pravda v celim cesarstvu veljavnost zadobila. Cesarski patent 27. maja t. l. je tedaj prenarejeni kazenski zakonik razglasil, kteri ima, kot edina postava za kaznovanje hudodelstev, pregreškov in prestopkov 1. septembra t. l. ne samo v tistih deželah, kjer je dozdej kazenski zakonik leta 1803 v moči, ampak tudi na Ogerskem, Horvaškem, Slavonskem in Horvaškem primorju, na Erdeljskem, v Serbski vojvodini, Temeškem banatu in Krakovskem veljaven postati in imajo vse v imenovanih deželah dozdej veljavne postave, zaukazi in navade, razun za c. k. vojaštvo in za vojno granico obstoječih posebnih kazenskih postav, svojo moč zgubiti.

Novi kazenski zakonik 27. maja tega leta je pomnoženo izdanje prvega odločka prvega in prvega odločka drugega dela kazenskih bukev leta 1803 z vsimi v novi red postavljenimi pozneje dodanimi razlagami, pristavki in preuredbami. Vse kaznjive djanja so razločene v hudodelstva, pregreške in prestopke in le taisto se ima za to imeti in kaznovati, kar kazenski zakonik izrekljivo za hudodelstvo, pregrešek ali prestoppek določi; ravnanje in kaznovanje drugih prestopkov ostane tedaj kakor dozdej za to odločnim oblastim.

Bistvena prememba v tem obstoji, da so vse zoper tiskarsko postavo storjene djanja zakoniku vverstene, in da ne bodo prihodnjic po tiskarski postavi 13. marca 1849 kakor tiskarski pregreški, ampak po tem novim zakoniku kakor hudodelstvo, pregrešek ali prestoppek kaznovane. Scer so še vverstene nove zapovedi s posebnim ozirom na skušnje in politiške prigodbe ravno pretečenih let; na priliko v poglavji o hudodelstvu velke izdaje in motenja javnega pokoja in občnega reda; pomnožen je zakonik posebno v poglavji o javni posilnosti, in sploh so prenarejeni ali poboljšani mnogi paragrafi, postavim, pri hudodelstvih ponareje javnih zaupnih listov, posilne nečistosti, umora, teškega oškodovanja na životu, tatvine itd. kakor tudi v drugem pregreške in prestopke zadevajočem delu zakonika.

Kazenske baže so pri starim ostale, zojstrenje kazni ječe je pa v tem premenjeno, da novi zakonik sopet telesno strahovanje, to je, tepenje s palico ali šibo, terdo ležiše (gole deske) samotno ječo ali vozo, samotni in temni zapor zaukaže. Tudi pri pregreških in prestopkih se zamore telesno strahovanje vendar le v postavi odločenih primerlejih in samo zoper pôsle in take osebe, ktere od dnine ali tednine živijo, za poglavitno kazni nakloniti, kar je bilo dozdej po patentu 22. maja 1848 prepovedano.

To so ob kratkim nar. poglavitnejši premembe novega zakonika in samo še opomnimo, da se v dva dela loči; prvi del obseže zapovedi o hudodelstvu od §. 1—232, drugi pa pregreške in prestopke od §. 233—532.

Dozdej je novi kazenski zakonik samo v nemškem jeziku natisnjen, slovenski zakonik ima po uradnem naznanilu do konca tega mesca na svitlo priti, in nadjamo se, da ga bodo Slovenci marljivo prebirali, da v vsih djanjih po volji postavodajavea ravnajo in se tako kazni obvarjejo. P—r.